

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Барна О.С.

народний депутат України 8-го скликання

ПРИНЦИПИ ПОЛІТИКИ ЄС У СФЕРІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

Політика ЄС у галузі науки, техніки, технологій має на меті досягнення науково-технологічної та інноваційної консолідації ЄС. Цей напрям реалізується Європейською Комісією, яка проводить політику вирівнювання рівнів технологічного та наукового розвитку кожної з країн співтовариства, а також заохочує брати участь у науково-технічних програмах Європейської Комісії.

Розробка й впровадження в життя спільної політики країн ЄС у сфері науки і техніки було започатковано у 1973 р., після вступу до ЄС Великобританії, Ірландії, Данії, та коли була висунута ідея створення єдиного європейського простору. Наступного року Рада Міністрів ЄС затвердила першу програму спільних наукових досліджень на 1974-77 рр. Ця подія вважається офіційним народженням спільної політики країн-членів ЄС в сфері науки й техніки. У 1982 р. була створена Європейська Стратегічна програма розвитку інформаційних технологій (ЄСПРІТ), у якій були сформульовані базові принципи політики ЄС в науково-технічній сфері: 1) підтримка «доконкурентних досліджень», які, базуючись на фундаментальних, безпосередньо трансформувались би у прикладні, стимулюючи інноваційні технології; 2) спільне фінансування наукових досліджень і розробок (НІОКР) бюджетом ЄС і підприємствами-учасниками проектів у рівній долі (50/50%); 3) фінансування лише міжнародних проектів (які включають представників хоча би двох країн); 4) одержані в будь-якому проекті результати наукових досліджень стають загальним надбанням усіх членів ЄС [2].

Політика ЄС у сфері науково-технічних інновацій характеризується, передусім, трьома основними показниками: 1) щорічні витрати на розвиток наукових досліджень і технологічних інновацій складають 4 млрд. євро, або 3,7% бюджету ЄС; 2) результати проведених досліджень і запропонованих інновацій стають надбанням усіх членів ЄС однаковою мірою, незалежно від участі країни у фінансуванні здійснюваних проектів; 3) основним механізмом реалізації політики ЄС у сфері науково-технічного розвитку є розробка і реалізація середньотермінових рамкових програм.

Ключовими принципами політики ЄС у сфері наукових досліджень і технологічних інновацій є наступні:

- а) принцип субсидіарності країн-членів ЄС;

б) принцип взаємної допомоги, максимальної консолідації зусиль і концентрації наявних ресурсів усіх країн-учасниць;

в) заохочення «Європейського виміру» науково-дослідницьких проектів, прагнення зосередитися на розв'язанні науково-технічних проблем, які породжує технологічний і соціальний розвиток, передусім, європейських країн;

г) принцип спільного фінансування, згідно якому всі проекти фінансуються всіма країнами-членами ЄС. Жоден член ЄС не може підходити вибірково до фінансування конкретних досліджень: брати чи не брати у них участь (або обмежувати її) в залежності від власних внутрішніх інтересів;

д) принцип загальності, який передбачає максимальну мобілізацію можливостей усіх учасників науково-інноваційної діяльності;

е) принцип фінансування передінвестиційних проектів, який дозволяє створити необхідну матеріальну базу для вільного творчого наукового пошуку, без жорсткої «прив'язки» його до можливостей технологізації очікуваних результатів [2].

Сучасна інноваційна політика ЄС базується на стратегічних засадах «Європа 2020: стратегія розумного, стійкого та всеосяжного зростання»; розробці нормативних документів, спрямованих на підтримку інновацій та підприємницької активності. Рамкові програми залишаються основним інструментом реалізації інноваційної політики ЄС [3].

Основні напрямки науково-технічної стратегії ЄС визначаються у контексті регулятивних принципів, основними з них є такі: 1) нарощування розмірів фінансування наукових програм інноваційного розвитку (доведення витрат кожної країни – члена ЄС мінімум до 3% ВВП); 2) інноваційно-технологічна модернізація неконкурентноспроможних галузей виробництва; 3) прискорений розвиток найновітніших, наукоємних галузей; 4) посилення міжрегіонального та внутрішньорегіонального співробітництва в наукових дослідженнях та інноваційних технологіях, вироблення спільної політики їх розвитку; 5) максимальне сприяння розповсюдженню інновацій по всьому Євро-союзу; 6) створення загальноєвропейського інформаційного середовища та єдиного європейського наукового простору; 7) Посилення уваги до фундаментальних наукових досліджень як підґрунтя прикладних знань та інноваційних технологій; 8) підготовка висококваліфікованих наукових кадрів, спроможних забезпечити стабільний науково-технологічний прогрес усіх членів Євросоюзу [2].

А. Землянкін зазначає, що підтримка інноваційної діяльності в країнах ЄС базується на декількох складових – організаційно-правовій, інституційній, фінансовій та інформаційній. Відмітимо також, що на даний час у ЄС сформувалося усвідомлення того, що «регіони є двигуном економічного розвитку, який базується на дослідженнях, техніці та інноваціях». Так, у більшості країн-членів ЄС в основі управління інноваційним розвитком знаходиться взаємодія органів державної та регіональної влади. До обов'язків регіональних органів належить створення інноваційної інфраструктури та проведення кластерної політики, на макрорівні вирішуються питання національного значення [1, с. 197].

На реалізацію політики ЄС у науково-технічній сфері розроблена науково-дослідна інноваційна програма «Горизонт-2020», яка охоплює період 2014-2020 рр. і має на меті досягнення трьох пріоритетів: генерування передових знань, досягнення індустріального лідерства та вирішення соціальних проблем.

Таким чином, сучасна політика ЄС у сфері науково-технічних інновацій сприяє формуванню й розвитку суспільства знань як вищої фази інформаційного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Землянкін А.І. Нова інноваційна політика Європейського Союзу: досвід для України / А.І. Землянкін, І.Ю. Підоричева // Регіональна економіка. – 2013. – № 2. – С. 193-201.
2. Ситнік В. Сучасна політика ЄС у сфері наукової діяльності. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/MONITOR/May08/02.htm>
3. Федулова Л.І. Особливості розвитку інноваційної політики Європейського Союзу: виклики для України / Л.І. Федулова, Г.О. Андрощук // Проблеми науки. – 2014. – № 7-8. – С. 40-46.

Омельченко О.А.

*кандидат політичних наук,
Університет сучасних знань, м. Київ*

ЕТНОПОЛІТИЧНА ТА ЕТНОПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Політика національної безпеки України виступає на сьогоднішній день потенційно значущим механізмом розвитку всіх сфер соціально-політичного життя українського суспільства. Проте залишається актуальним питання наскільки в реальності безпекова політика здатна слугувати інтересам особистості, суспільних груп і держави в цілому. Адже поняття «національна безпека» всеосяжне, а тому його визначення є об'ємним і багатограним.

З точки зору етнопсихологічних особливостей кожного соціуму, матеріальної реальності життя будь-якої демократичної країни, духовних і культурних (національних) цінностей поняття національної безпеки можна визначити як здатність суспільної системи забезпечити високий рівень життєдіяльності нації та її конкурентні можливості у взаєминах із зовнішнім світом з метою надійного існування та стійкого розвитку [1].

Ступінь ефективності реалізації політики національної безпеки залежить від того, які взаємини склалися між владою та суспільством, чи можна їх охарактеризувати як довірчі, а також яка дистанція між цими суб'єктами соціально-політичних відносин.

Етнопсихологічні особливості нації та етнополітичні традиції, що склалися в країні, впливають на ступінь такої соціальної довіри, скорочують або подовжують дистанцію між владними та правовими інститутами та громадянським суспільством. Відсутність балансу інтересів держави,